

Ted Kwiatkowski

**SKRÓT
HISTORII
ARCHITEKTURY**
dla wszystkich

Na okładce: Propylea

Fragment bramy wejściowej na Akropolu w Atenach, zbudowanej w latach 437-432 p.n.e.
przez Mnesikleasa

Niniejsza książka powstała z artykułów przygotowanych do druku w miesięczniku społeczno-
kulturalnym "Polonia Kalifornijska" w San Diego w roku 2000.

Do powstania tej książki przyczynili się:

Barbara Pytrus, Tadeusz Fryś, Krzysztof Olechnowicz, Janusz Dąbrowski, Wacław
Kwiatkowski, Zofia Witt Dye, Jerzy Conradi.

Wydawnictwo wersji
elektronicznej

United Kingdom 2016
eBook-PDF

ISBN: 978-1-911283-11-9

Ted Kwiatkowski

Ted (Teofil) Kwiatkowski jest absolwentem Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej z 1952 roku. Był Głównym Architektem województwa Opolskiego w latach 1955-57. Wwiechał w 1958 roku z Wiednia do USA, gdzie pracował w różnych biurach projektowych. W 1965 roku otrzymał Kalifornijską licencję architekta i prowadził własną praktykę w Los Angeles, Long Beach i t Springs. Mieszka teraz w San Diego, maluje portrety i pisze artykuły do pism polonijnych. Jest autorem książki między innymi "Moje Serendipity".

*Pamięci młodego architekta,
mojego brata - Jana*

Autor

SKRÓT HISTORII ARCHITEKTURY dla wszystkich

Spis treści

Wprowadzenie.....	6
Wstęp.....	7
Rozdział 1.....	8
Historia i rozwój budowli świata starożytnego	8
EGIPT: od ok. 4 tys. lat p.n.e. do I wieku p.n.e.	8
MEZOPOTAMIA: od 4 tys. lat p.n.e. do IV wieku p.n.e.	8
Rozdział 2.....	11
Historia, rozwój i style budowli starożytnej Grecji i Rzymu	11
GRECJA:	11
RZYM:	13
Rozdział 3.....	14
Historia i styl budowli wczesnego średniowiecza.....	14
Pierwsze tysiąclecie przedromańskie	14
Rozdział 4.....	15
Historia i rozwój stylu Romańskiego w architekturze	15
Rozdział 5.....	17
Historia i rozwój stylu romańskiego w architekturze polskiej.....	17
Rozdział 6.....	19
Historia i rozwój stylu gotyckiego w architekturze	19
Rozdział 7.....	21
Historia i rozwój stylu gotyckiego w architekturze polskiej.....	21
Rozdział 8.....	23
Historia i rozwój stylu renesansowego w architekturze.....	23
Rozdział 9.....	25
Historia i rozwój stylu renesansowego w architekturze polskiej	25
Rozdział 10.....	27
Historia i rozwój stylu barokowego w architekturze	27
Rozdział 11.....	30
Styl rokoko w architekturze	30
Rozdział 12.....	30
Styl klasycystyczny w architekturze	30
Neoklasycyzm - drugie odkrycie starożytności	30
Rozdział 13.....	32
Historia i rozwój Architektury XIX wieku	32

Romantyzm, Eklektyzm, Droga do Modernizmu	32
Rozdział 14.....	34
Rozwój Architektury XX wieku	34
Secesja, Konstrukttywizm, Funkcjonalizm, Monumentalizm. Droga do nowoczesności	34
Zestawienie.....	36
Starożytność	36
Średniowiecze	36
Nowożytność.....	36
Przykłady w architekturze	36
Egipt	36
Mezopotamia.....	37
Grecja	37
Rzym	37
Okres przedromański.....	37
Styl romański.....	37
Styl romański w Polsce	37
Styl gotycki	37
Styl gotycki w Polsce	38
Renesans.....	38
Styl renesansowy w Polsce	38
Barok	38
Rokoko	38
Neoklasycyzm	38
Wiek XIX	38
Wiek XX	39
Bibliografia.....	39

Wprowadzenie

Mieszkamy w czterech ścianach budynku, chodzimy do szkoły, kina, teatru. Idąc ulicami miasta mijamy szeregi domów. Zwykle nie zwracamy na nie uwagi. Interesuje nas tylko ich zawartość, przeznaczenie. Ktoś nam mówi, że ten budynek jest stylowy, tamten zabytkowy, a jeszcze inny jest dziełem architektury. Mówi się, że ten kościół jest gotycki a tamten barokowy, że ten pałac jest klasycystyczny a tamte kamienice są secesyjne, że to jest dobra architektura a tamta zła. Co to wszystko znaczy? Czym jest architektura? Przyglądając się bliżej zauważamy jak bardzo różnie wyglądają poszczególne budowle. Jedne są większe inne mniejsze, jedne szerokie inne wąskie, wysokie lub niskie. Jedne bardziej a drugie mniej ozdobne. Niektóre podobają się nam lub robią wrażenie, a inne są obojętne lub nawet brzydkie.

Poeta francuski, Paul Valery tak napisał: "Czyś nie zauważył przechadzając się po mieście, że pośród domów jedne są nieme, inne mówią, a jeszcze inne, najrzadsze, śpiewają?" Domy nieme to te smutne o niskich, szerokich oknach jak przymrużone oczy, czasem zdziwione lub zmartwione, nie zachwycają lecz budzą przykre uczucia. Większość z nich to czynszowe kamienice z końca XIX i początku XX wieku, często zaniedbane. Przechodzimy obok nich obojętnie, nie zauważając ich prawie. One nam nic nie mówią.

Jeśli jakiś budynek rzuci się nam w oczy lub zwrócimy na niego uwagę dla samego wyglądu a nie dla jego użyteczności, to znaczy, że on coś nam mówi. Może to być przyjemna w proporcjach bryła, czasem oryginalne, ciekawe zestawienie poszczególnych elementów budynku lub jakiś szczegół, na który z przyjemnością się patrzy. Te budynki mówią. To już jest architektura. Czasem mówią nieprawdę, kłamią. Dla przykładu, mieszkaniowiec dla ludzi z XX wieku o wystroju średniowiecznym będzie udawał np. zamczysko. Albo biurowiec otoczony kolumnadą i ozdobiony szeregiem rzeźb będzie udawał pałac. Albo wejście do sklepu spożywczego będzie takie jak wejście do kościoła. To też jest architektura ale zła, kłamliwa. W dobrej architekturze wygląd zewnętrzny budynku będzie szczerze mówił o jego przeznaczeniu użytkowym. Będzie wyraźnie informował z jakiego materiału został zbudowany, i czytelne będą jego części konstrukcyjne. To znaczy te, które całą budowlę utrzymują i nadają jej trwałość. Są to ściany, podpory, sklepienia itp. Mają one ściśle określone zadanie i zawsze pracują. Nie zmieniają się do końca istnienia budowli. Natomiast części dekoracyjne o funkcji tylko zdobniczej nie mają żadnego wpływu na trwałość budynku i gdyby je usunąć budynek się nie zawali.

W nowoczesnej architekturze, konstrukcja budynku spełnia jednocześnie rolę dekoracyjną i robi to z powodzeniem. Są to budynki, które śpiewają. Reprezentują one ducha epoki, w której powstały i można je zaliczyć do dzieł architektury. Tak jak w okresach minionych wieków budowle były wznoszone w duchu tamtych czasów, z dostępnych wtedy materiałów i znaną ówczesnie techniką. Z biegiem czasu i postępu zmieniały się ich formy, które potem zostały nazwane stylami. Te, które powstały w starożytnej Grecji i Rzymie nazwano klasycznymi o trzech zasadniczych stylach, doryckim, jońskim i korynckim.

W średniowieczu formy romańskie od 1000 r. rozwinęły się w styl gotycki, który trwał z grubsza do 1500 r. (ostre łuki, strzeliste wieże). Następnie epoka Odrodzenia stworzyła styl renesansowy, który rozwinął się w barok i rokoko (przebogate zdobnictwo) trwające aż do 1770 r. kiedy zaczęto imitować formy klasyczne starożytnej Grecji i Rzymu. Ten nieszczęsny styl nazwano klasycystycznym i trwał on do 1850 r. Wtedy to dzięki nowym materiałom i sposobom budowania powstawały modne style jak modernizm, monumentalizm i funkcjonalizm prowadzące do architektury nowoczesnej, której styl nazwą dopiero następne pokolenia. Dziś wiemy, że architektura jest sztuką planowania i wznoszenia budowli, inaczej